

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

De Colleges van Burgemeester en Wethouders
De Commissarissen van de Koning
De voorzitters van de Veiligheidsregio's
Het Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB)
De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
Het Interprovinciaal Overleg (IPO)

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

T [REDACTED]

Ons kenmerk
3942795

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 31 maart 2022

Onderwerp Brief inzake regeling opvang ontheemden Oekraïners

Geachte Colleges van Burgemeester en Wethouders, Commissarissen van de Koning, voorzitters van de Veiligheidsregio's, en bestuurders van de NGB, de VNG en het IPO,

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne vangt Nederland ontheemden uit Oekraïne ruimhartig op. Op 7 maart jl. heeft het kabinet de burgemeesters via de voorzitters van de Veiligheidsregio's verzocht om, onder voorbehoud en in afwachting van een juridische grondslag, te werken aan de opvang van 50.000 ontheemden uit Oekraïne. Aan de burgemeesters is gevraagd de noodzakelijke opvang te realiseren, waarbij de voorzitter van elke veiligheidsregio op grond van de Wet veiligheidsregio's een coördinerende rol vervult. Er is immers sprake van een landelijke crisis ten aanzien van de opvang van ontheemden uit Oekraïne, die elke gemeente en veiligheidsregio kan raken, en daarmee is er ook een crisis van meer dan plaatselijke betekenis. Deze crisis is inmiddels ook uitgegroeid tot een buitengewone omstandigheid. Dat maakt dat het opvangen van deze grote aantallen ontheemden niet lukt met de bestaande structuren.

Op 30 maart jl. zijn er door veiligheidsregio's en gemeenten circa 30.000 opvangplekken gerealiseerd, waarvan er ruim 20.000 worden bezet. De verwachting is dat deze bezetting zal toenemen. Het kabinet is gemeenten die opvang verzorgen, maar ook de inwoners van gemeenten die hun deuren hebben geopend voor ontheemden uit Oekraïne, zeer erkentelijk voor het verrichte werk en hun gastvrijheid. Zeker gezien de hoeveelheid aan overige taken op het decentrale niveau. In deze brief gaan wij in op de juridische grondslag van de (gerealiseerde) opvang alsook op de taken die in dit kader bij burgemeesters belegd worden.

Juridische grondslag

Op dit moment wordt door burgemeesters en wethouders en tal van organisaties op vrijwillige basis opvang aan ontheemden uit Oekraïne gerealiseerd. Zoals hierboven aangegeven is het kabinet eenieder die hierbij betrokken is zeer erkentelijk voor de gepleegde inzet. Met de activatie van de Europese Richtlijn tijdelijke bescherming en het daarop gebaseerde Uitvoeringsbesluit hebben ontheemden uit Oekraïne o.a. recht op fatsoenlijk onderdak, toegang tot de arbeidsmarkt, onderwijs en zorg. Europeesrechtelijke verplichtingen die op

Nederland rusten, werken echter in dit geval niet automatisch door in verplichtingen voor gemeenten. Taken kunnen immers enkel bij of krachtens de wet aan de besturen van gemeenten worden opgedragen. Om deze Europeesrechtelijke taken door gemeenten uit te laten voeren, is dus een basis in de wet noodzakelijk om de benodigde opvang te bieden, en om duidelijkheid te scheppen over welke opvang ontheemden mogen verwachten.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid

Datum
31 maart 2022

Ons kenmerk
3942795

In de Kamerbrief van 8 maart jl. heeft het kabinet daarom aangekondigd dat het voornemens is om noodrecht in te zetten (zonder de noodtoestand af te kondigen), wanneer er sprake is van buitengewone omstandigheden vanwege een zeer grote toestroom van ontheemden uit Oekraïne.¹ Inmiddels is sprake van een buitengewone omstandigheid: de toestroom van ontheemden uit Oekraïne is inmiddels dermate hoog dat Nederland niet in staat is aan hen binnen de bestaande structuren (nood)opvang te bieden. Het is daarbij niet zo dat het niet kunnen opvangen van een maatschappelijke opgave binnen bestaande structuren per definitie een legitimatie is voor het activeren van noodwettelijke bepalingen. In deze situatie betekent het laten voortduren van de situatie echter een onmiddellijke bedreiging van de fysieke veiligheid van personen die een veilig onderkomen zoeken als gevolg van oorlog. Vanwege de uitzonderlijke aantallen ontheemden die dit betreft, legitimeert dat in dit specifieke geval de inzet van noodrecht om de burgemeesters met de opvangtaak te belasten. Zoals het kabinet aan de voorzitters van de veiligheidsregio's heeft toegezegd op 7 maart jl., heeft het kabinet onderzocht hoe de benodigde opvang van een goede juridische basis kan worden voorzien. Deze ligt in de artikelen 2c en 4 van de Wet verplaatsing bevolking waarin de wetgever de keuze heeft gemaakt in deze bijzondere omstandigheden de burgemeester te belasten met de opvang van ontheemden. De regering heeft besloten om deze artikelen vandaag in werking te stellen. Dit geschiedt bij koninklijk besluit. Conform de wettelijk voorgeschreven procedure bij de inwerkingstelling van noodbevoegdheden zonder afkondiging van de noodtoestand,² wordt op de kortst mogelijke termijn een voorstel van wet aan de Tweede Kamer gezonden. Dit voorstel betreft het voortduren van de werking van de in werking gestelde bepalingen. Het gaat hier nadrukkelijk om een instrument om het organiseren van opvang voor ontheemden juridisch gezien mogelijk te maken. Dit is nodig in een situatie die vraagt om snelheid, duidelijkheid en bovenal eensgezindheid tussen alle bestuurlijke partners.

Artikel 4 Wet verplaatsing bevolking biedt ook de mogelijkheid voor de minister van Justitie en Veiligheid om eventueel aanwijzingen aan burgemeesters te kunnen geven voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Op basis van de Wet revitalisering generiek toezicht bestaat primair een horizontaal stelsel van *checks and balances* op decentraal niveau, waarvan de kern wordt gevormd door de verantwoording van het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester voor het gevoerde bestuur aan de gemeenteraad. Pas in tweede instantie kan de minister van Justitie en Veiligheid ingrijpen, alleen als de wettelijk vastgelegde medebewindstaak niet (juist) wordt uitgevoerd. De minister van Justitie en Veiligheid zal niet lichtzinnig gebruik maken van de mogelijkheid om eventueel aanwijzingen te geven.

De Wet verplaatsing bevolking en de daarin aan de burgemeester toegekende taak laten onverlet dat gemeentelijke bestuursorganen op verschillende

¹ Kamerstukken II 2021/22, 19637, nr. 2829.

² Zoals beschreven in artikel 2, lid 2, van de Wet verplaatsing bevolking.

beleidsterreinen taken en bevoegdheden hebben die zij ook kunnen benutten om vluchtelingen uit Oekraïne te faciliteren (zoals het bieden van onderwijs). Deze beleidsterreinen zijn niet alleen bij de burgemeester belegd, maar ook collegiaal bij burgemeester en wethouders. Over de uitoefening van hun bevoegdheden leggen burgemeesters en colleges verantwoording af aan de gemeenteraad en vindt lokaal debat plaats. Dit biedt ruimte voor de lokale democratie.

Verder is -in de Tweede Kamer- ook gesproken over de mogelijkheid om panden te vorderen. Het kabinet ziet voor de activering van dergelijke (verdergaande) noodbevoegdheden op dit moment onvoldoende aanleiding. We hopen dat het ook in de toekomst niet noodzakelijk wordt hiertoe over te gaan om voldoende opvanglocaties te realiseren om ontheemden uit Oekraïne een dak boven hun hoofd te bieden.

De inwerkingstelling van het noodrecht gebeurt op tijdelijke basis, en duurt derhalve niet langer dan strikt noodzakelijk. We blijven daarom voortdurend in gesprek met alle partijen.

Met het koninklijk besluit is het noodrecht in werking gesteld en de wettelijke taak om (de voorbereiding van) opvang te organiseren belegd bij burgemeesters. Vervolgens is de nadere regelgeving over de taken die hierbij horen, uitgewerkt in een zogeheten ministeriële regeling, in dit geval de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (hierna: de regeling). Deze regeling, die is opgesteld en afgestemd met de VNG, treedt vandaag, 1 april 2022, in werking. Over de inhoud van de regeling vindt u meer informatie in de bijgevoegde Kamerbrieven d.d. 21 maart en 30 maart jl. We hechten er waarde aan om te benadrukken dat het doel hiervan is om met elkaar in staat te zijn voldoende opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne te realiseren. Daarom nemen Rijk en gemeenten drie maanden de tijd om knelpunten in, de uitvoering van, de regeling te signaleren en waar nodig de regeling aan te passen.

Financiering

Uitgangspunt is reële compensatie van de extra kosten als gevolg van de opvang van ontheemden uit Oekraïne. De hoogte en omvang daarvan vragen om een politiek bestuurlijke afweging, met als uitgangspunt dat gemeenten er als gevolg van de opvang van ontheemden uit Oekraïne niet slechter voor komen te staan dan daarvoor. Gestreefd wordt naar een robuuste systematiek, die zoveel mogelijk uit gaat van normbedragen, waarbij de kostendekkendheid tussentijds wordt gemonitord.

Naast de regeling opvang ontheemden Oekraïne waarin de taken voor de burgemeester zijn neergelegd, werkt het kabinet aan een specifieke uitkering voor de opvang van ontheemden Oekraïne. Deze specifieke uitkering moet gemeenten in staat stellen de opvang te bekostigen en hierover verantwoording af te leggen. De inwerkingtreding van de regeling voor deze specifieke uitkering is beoogd medio april en heeft terugwerkende kracht. Naast financiering via de eerdergenoemde specifieke uitkering, kunnen zo nodig ook andere bekostigingsvormen worden ingezet, om recht te doen aan het uitgangspunt van reële compensatie.

Meer informatie

Voor meer informatie omtrent de regeling verwijzen wij u naar de hierboven genoemde Kamerbrieven (zie ook de bijlagen) en de toelichting van de regeling.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid

Datum
31 maart 2022

Ons kenmerk
3942795

Daarnaast zullen de handreikingen gemeentelijke opvang Oekraïne (GOO) en particuliere opvang Oekraïne (POO), worden aangepast op basis van bovenstaande informatie. Met vragen over financiën met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne, kunt u terecht bij het ministerie van Justitie en Veiligheid (via: [REDACTED]). Ten slotte kunt u terecht bij de informatie van de VNG via www.VNG.nl/oekraïne.

Wij realiseren ons terdege dat er enorm veel gevraagd wordt van burgemeesters, de gemeentelijke organisaties en alle andere betrokkenen. We zetten ons er daarom ook voor in om u te blijven ondersteunen en in gezamenlijkheid de uitvoering van deze regeling te monitoren.

Hoogachtend,

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

E. van der Burg

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D. Yeşilgöz-Zegerius

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Hanke Bruins Slot

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid

Datum
31 maart 2022

Ons kenmerk
3942795